

OTAVIA

matleenalaakso.fi

Tekoälyteatteri – oivalluksia tekoälylukutaitoon

Anne Rongas, Otavia ja Matleena Laakso, freelancer

ITK-webinaari 10.2.2026

Kuvituksessa käytetty tekoälyä (Canva)

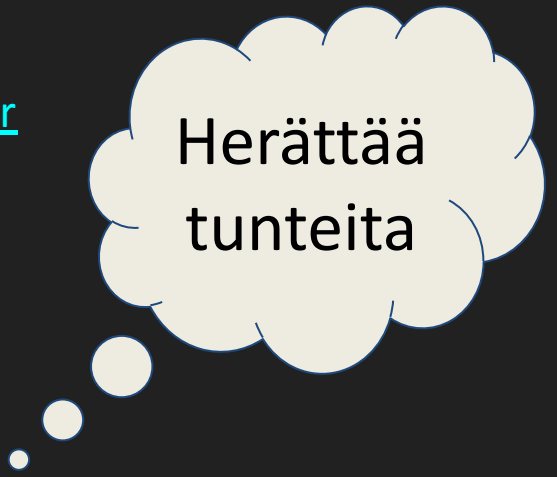
“... tekoäly ei ole neutraali väline. Se heijastaa niitä arvoja, normeja ja kulttuurisia painotuksia, joiden varaan se on rakennettu. Siksi tekoälyn vaikutuksia on syytä tarkastella myös **laajempänä kysymyksenä todellisuuden rakentumisesta**: miten generatiivinen sisältö muokkaa sitä, mitä pidämme aitona, merkityksellisenä ja arvokkaana.”

[LuovAIn: Generatiivinen tekoäly luovassa työssä](#) (Luovien alojen ESR-hanke)

“Generatiivisen tekoälyn herättämät tunteet jäävät helposti hyötypuheen ja teknologiapuheen vuoksi syrjään. Webinaarissa voimme kohdentaa **sosioemotionaaliseen systeemimuutokseen** ja miksi tekoälyteatterin kaltainen keventävä keino päästää käsittelemään myös syviä muutoksia.”

itk-konferenssi.fi/event/itk-webinaari-10-2-2026-292/register

Herättää
tunteita

Suuri systeemimuutos,
jota on vaikea nähdä,
kokea ja hahmottaa.

28.1.2026 E+ELeader:

A Chilean Town Turns
Off AI for a Day to
Expose Its Hidden
Water Use

Ks. myös AP 2.2.2026

A Chilean Town Turns Off AI for a Day to Expose Its Hidden Water Use

Community-led experiment reveals the real-world water cost of AI and invites global participation

Every AI prompt uses water. On January 31, Quilicura, Chile pauses artificial intelligence for a day to make that hidden cost visible. Credit: Quili.AI

Generatiivisen tekoälyn herättämät tunteet jäävät helposti hyötypuheen ja teknologiapuheen vuoksi syrjään. Olemme pohtineet **sosioemotionaalista systeemimuutosta** ja miksi tekoälyteatterin kaltainen keventävä keino päästää käsittelemään myös syviä muutoksia.

Kuka osaa puhua? Kuka saa puhua? Kenen ääni kuuluu?

Tähän tähtäämme

Kohtaavaa ja ymmärrystä
kasvattavaa keskustelua
teknologiaorientoituneiden ja
teknologiaa vierastavien välille.

*Ihmisen ja koneen
suhde?*

*Ihmisen ja koneen
vuorovaikutus?*

Ihminen ja kone lähentyvät toisiaan

Ihmisestä kyborgiksi

- **Kyborgi** ([engl.](#) *cyborg*) tarkoittaa biologista eliötä, johon on yhdistetty tekniikkaa. Sana on yhdistelmä [kyberneettisestä](#) ja [organismista](#).

Kari A. Hintikka
11.2.2019

Ihminen ja kone -ilmiö
T01-kurssi Otavia

Koneesta androidiksi

- **Androidi** on ihmistä muistuttava [robotti](#).
- **Robotti** ([tšek.](#) *roboťa* 'pakkotyö') tarkoittaa useimmiten mekaanista [laitetta](#) tai [konetta](#), joka osaa jollain tavoin toimia fyysisessä maailmassa. Nykyaikana työn siirtyessä tietojärjestelmiin ohjelmistoa, joka korvaa ihmisen suorittamaa työsuoritetta, kutsutaan [botiksi](#).
- **Tekoäly** eli **keinoäly** on [tietokone](#) tai [tietokoneohjelma](#), joka kykenee tekemään [älykkäinä](#) pidettäviä toimintoja. Tekoälyn tarkempi määrittely on avoin, koska älykkyyttä itsessään on vaikea määritellä.

Ihminen ja kone lähentyvät toisiaan, esimerkkejä

Ihmisestä kyborgiksi

[Neil Harbisson](#)

[Kevin Warwick](#)

[Stelarc](#)

[Steve Mann](#)

[Hiroshi Ishiguro](#) (Spectrum)

[Medical Futuristin listaus](#)
ihmiskyborgeista kuvineen

Koneesta androidiksi

[Sophia](#)

[Erica](#) (Japan Today)

[Nadine](#)

[Humanoidi robotit](#)

[Hiroshi Ishiguro](#) (Spectrum)

Ihminen ja kone vaikuttavat toisiinsa

Kun minä opettajana käytän tekoälyä, kyse ei ole vain uudesta sovelluksesta.

Kyse on suhteesta: minä kysyn, tekoäly vastaa, minä arvioin, muokkaan, hyväksyn tai hylkään. Ja samalla se muokkaa työn rytmiä, arvioinnin menetelmiä, oppimistehtäviä, tiedonkäsittelyä, osaamisen näytön tapoja.

Käyttöliittymän luonnollinen kieli hämärtää rajaa ihmisen ja koneen välillä. Voin kirjoittaa ja puhua kuten toiselle ihmiselle. Silti kone, generatiivinen tekoäly, ei käsittele viestiäni kuten ihminen. Vai käsitteleekö?

Mitä me tiedämme ihmisen tiedonkäsittelystä? Kognitiotieteessä paljonkin. Mutta kehollisuuden ja emotioiden elementti erottaa edelleen ihmistä koneesta.

Miten ihminen ymmärtää konetta?

Vaatii oman aikansa. Vaatii opiskelua. Yhteisöllinen ymmärryksen rakentaminen olisi tärkeää. Musta laatikko. Yodennäköisyyslaskenta. Säädely lämpötila. Retrieval-Augmented Generation (RAG)

RAG – TÄMÄN VERRAN TOIMINTATAVASTA ON HYVÄ YMMÄRTÄÄ

- Järjestelmä ei "lue" kaikkia dokumentteja samalla tavalla kuin ihminen, vaan se hyödyntää vektoriesityksiä (vector embeddings). Kun käyttäjä lataa aineistoa muistikirjaan, teksti pilkotaan pienempiin osiin (chunks), jotka muunnetaan numeerisiksi vektoreiksi. Nämä vektorit tallennetaan tietokantaan, josta järjestelmä hakee semanttisen samankaltaisuuden perusteella relevanteimmat kohdat vastaamaan käyttäjän kysymyksiin.
- Tämä mahdollistaa jäljitettävän tekoälyavusteisen oppimisen. Vastaukset sisältävät suoria viittauksia lähdemateriaaliin, mikä vähentää hallusinaatioiden todennäköisyyttä.

*Tekoälyteatteri,
miten ja miksi?*

Kehote näytelmän generointiin

“Kirjoita minuutin näytelmä ____ ihmiselle esitettäväksi ilman rekvisiittaa. Käytä näytelmässä sanoja: opiskelija, tekoälyn hallusinointi ja oppimistehtävä.”

- Tarvittaessa voidaan generoida useampi näytelmä tai pyytää korjauksia.
 - 5-10 min harjoitteluaikaa. → Esitykset.
-

Koneen logiikan oivaltaminen

- Leikillinen, toiminnallinen ja kokemuksellinen tapa hahmottaa generatiivisen tekoälyn toimintatapaa.
 - Tekoälyn abstraktius ja kömpelyys tulee näkyväksi.
 - Etäännyttää vastakkainasettelusta ja helpottaa aiheesta keskustelua: teknologiaorientoituneet ja ummikot kohtaavat samalla tasolla.
 - Nopea ja muunneltava tapa ottaa kielimallit puheeksi kaikenlaisten ryhmien kanssa.
-

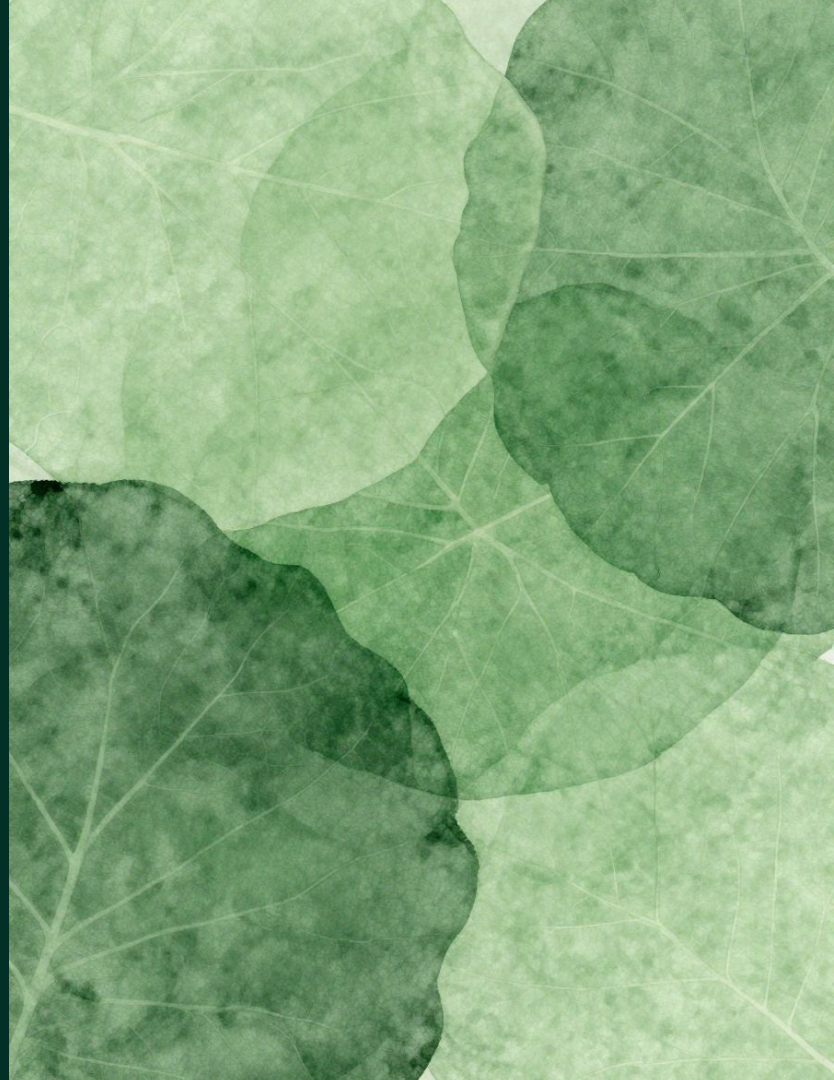
Oppijat eivät vain käytä tekoälyä, vaan:

- (Muotoilevat kehotteen.)
 - Arvioivat tuotoksen laatua.
 - Muokkaavat sisältöä.
 - Tulkitsevat ja esittävät sekä katsovat teatteriesityksiä.
 - Reflektoivat esityksiä, tekoälyn käyttöä, esityksistä esiin nousseita tunteita ja/tai teemoja.
-

ITK-foorumi to klo 12.45

Syvennetään teemaa ja tarjolla myös

- Esimerkkejä opetuskäytöstä
- Erilaisia variaatioita
- Oma kokeilu

Tervetuloa ITK-konferenssiin

Tekoälyteatteri

(webinaari+[foorumi](#))

Anne & Matleena

Pedagogi

muutoksen virrassa

(webinaari+[foorumi](#))

Matleena

Digikaksonen

[Workshop](#) AI-ope

Lauri & Aki

NotebookLM

[Foorumi](#) Kari & Lauri

Ihmisajattelun
ulkoistaminen
tekoälylle

[Foorumi](#) Kari